

PROGRAM VAN RICHTLIJNEN

vastgesteld
door de Algemene Vergadering
van het GPV op 19 en 20 april 1996 te Ede

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

GPV

BIBLIOTHEEK RU GRONINGEN

2033 5838

Richtlijnen voor de nationaal-gerefor- meerde politiek

Het Gereformeerd Politiek Verbond (GPV), in Algemene Vergadering bijeen te Ede op 19 en 20 april 1996, uitvoering gevend aan artikel 3 van de statuten, stelt de navolgende Richtlijnen voor de nationaal-gereformeerde politiek vast.

Deze Richtlijnen dienen te worden gehanteerd in overeenstemming met en in het licht van de grondslag van het Verbond: de Heilige Schrift, waarvan de leer door de Gereformeerde Kerken in Nederland wordt beleden in de drie Formulieren van Eenheid.

Artikel 1 Tot eer van God

De almachtige God heeft hemel en aarde, met alle bronnen van leven en welvaart, geschapen en houdt deze nog steeds in stand. Het GPV roept de overheid op deze God publiek te eren en ons volk daarin voor te gaan, in overeenstemming met het universele en eeuwige evangelie van de komende Christus, de Koning der koningen. Door Hem regeert God de wereld en zal Hij haar oordelen en brengen tot een definitieve verlossing van de zonde en haar gevolgen.

Normeloosheid, materialisme en individualisme voeren ons volk van deze roeping af en maken het weerloos tegen machten die het werk van Christus tegenstaan. Daarom moet de overheid deze invloeden in het openbare leven tegengaan.

Artikel 2 Herziening van de Grondwet

In de Nederlandse Grondwet komt de roeping van de overheid om God, de Schepper van hemel en aarde, publiek te eren niet tot uitdrukking. Deze voor ieder geldende roeping kan als doelstelling richtinggevend voor het regeringsbeleid zijn.

Het ontbreken van die doelstelling maakt het gebrek aan moreel houvast van ons volk zichtbaar. Een herziening van de Grondwet, die dit fundamentele tekort opheft, is daarom noodzakelijk. Daarnaast moet in de Grondwet worden vastgelegd dat de overheid zich voor beleid en wetgeving richt naar de wet van God. Van deze wet kan iedere burger vrij kennis nemen. Zij is in de Bijbel ontvouwd in de Tien Geboden en door Christus samengevat in het gebod van de liefde tot God en de naaste. Haar betekenis geldt voor iedereen en is niet afhankelijk van de mate waarin zij wordt aanvaard.

Artikel 3 De cultuuropdracht

God geeft de burgers zowel persoonlijk, gemeenschappelijk als in allerlei verbanden, de taak het land als goede rentmeesters in Zijn dienst verantwoord te beheren en zinvol te ontwikkelen. Zo leveren zij tevens een bijdrage aan een duurzame ontplooiing van de hele aarde. De rijksoverheid en andere overheden moeten die taak in woord en daad erkennen en de bevolking aansporen deze taak uit te voeren. De overheid is hoofd van de openbare samenleving, en behoort daarom een voorbeeld voor alle burgers te zijn. De eigen taak van de overheid hierbij is, in alle openbare aangelegenheden voorwaarden te scheppen en voorzieningen te treffen die nodig zijn om de burgers in staat te stellen hun beheers- en ontwikkelingstaak uit te voeren.

Artikel 4 Overheid en burgers

Het behoort tot de taak van de overheid haar burgers te beschermen tegen misdaad en onrecht, en steun te bieden aan hen die geen helper hebben. Daartoe is haar bij uitsluiting macht gegeven om als Gods dienaar recht en orde te handhaven en in dat verband wetten en voorschriften te geven. Zij handelt bij dit alles niet naar willekeur, maar met inachtneming van de gerechtigheid en de wijsheid die de Bijbel leert. Een goed stelsel van volksinvloed, zoals dat in deze Richtlijnen nader wordt uitgewerkt, kan het juiste gebruik van de overheidsmacht bevorderen.

In de wet moet de rechtsbescherming van de burgers tegen on-

rechtmatig handelen van de overheid worden gewaarborgd. De overheid mag van de bevolking vragen zich als verantwoordelijke burgers te gedragen, belasting te betalen, de overheid en haar wetten te respecteren en die te gehoorzamen in alles wat niet in strijd is met Gods Woord.

Artikel 5 Rechtspraak

De rechtspraak moet gegrond zijn op wetten waarin de gerechtigheid die de Bijbel leert, tot uitdrukking wordt gebracht. Zij dient eerlijk en onpartijdig en daarom onafhankelijk van andere staatsorganen te zijn. De rechterlijke organisatie behoort daarom geregeld te zijn bij wet.

De overheid behoort, vanwege de opdracht die haar door God is gegeven, te bevorderen dat straffen worden opgelegd en ten uitvoer gelegd als vergelding voor de schuld van de wetsovertreder. Deze straffen zijn wegens de ongebondenheid der mensen onmisbaar voor een goede bescherming en ontwikkeling van de samenleving. Bij het opleggen en uitvoeren van straf moet, mede ter voorkoming van herhaling, ook aandacht worden besteed aan een goede terugkeer van de overtreder in de maatschappij.

Artikel 6 Vrijheid voor de dienst van God

Om de voortgang van de prediking van het Evangelie te bevorderen, ziet de overheid erop toe dat kerkelijke samenkomsten, met name de zondagse erediensten, ongestoord kunnen plaatsvinden. Waar mogelijk zal de overheid alle niet noodzakelijke werkzaamheden op zondag tegengaan, zodat de rust wordt bevorderd en de burgers de gelegenheid hebben de kerkdiensten bij te wonen. Het rijk van Christus komt niet door kracht of geweld. Daarom moet de overheid de vrijheid van godsdienstig belijden die in de Grondwet en in verdragen is gewaarborgd, evenals de geestelijke vrijheden die daarmee samenhangen, handhaven. Zij ziet er daarbij op toe dat geen enkele religieuze, politieke of maatschappelijke organisatie met betrekking tot het gebruik van deze vrijheden dwang uitoefent in de openbare samenleving.

Artikel 7 De koning

Het koningschap wordt erfelijk vervuld door de wettige opvolger van Koning Willem I, Prins van Oranje-Nassau. Hij regeert bij de gratie van God. In de uitoefening van zijn taak vertoont hij de hoogheid van het overheidsambt en vertegenwoordigt hij de eenheid van het volk van het Koninkrijk der Nederlanden.

De Koning ziet erop toe dat zij die de politieke verantwoordelijkheid voor de regering dragen, in hun beleid de Grondwet eerbiedigen. De nationale rechtsorde wordt versterkt door instelling van een Constitutioneel Hof, waarvan de leden door de Koning worden benoemd. Dit Hof dient de bevoegdheid te krijgen uit naam van de Koning wetten te toetsen aan de Grondwet.

Artikel 8 Ministers en volksvertegenwoordiging

De ministers zijn verantwoordelijk voor de wetgeving en het bestuur van het land in overeenstemming met de Koning, met onderhouding en handhaving van de Grondwet en in goed overleg met de gekozen vertegenwoordigers van het volk. Dit stelsel vormt een waarborg tegen machtsmisbruik, dat gemakkelijk kan insluipen wanneer de staatsmacht bij een of enkele personen berust. Eerbiediging van de grondwettelijke vrijheden is van belang voor een goede werking van de volksinvloed op het regeringsbeleid. Burgers moeten in de gelegenheid worden gesteld hun vertegenwoordigers aan te wijzen door vrije, geheime verkiezingen en algemeen kiesrecht, volgens het beginsel van evenredige vertegenwoordiging. Ook dient de overheid de burgers zoveel mogelijk in de gelegenheid te stellen via zorgvuldige procedures hun oordeel kenbaar te maken over overheidsmaatregelen die hen in het bijzonder raken.

Het is de taak van de volksvertegenwoordiging het beleid van de regering te beoordelen en mee te werken aan de totstandkoming van wetten. Indien een of meer ministers het vertrouwen verliezen van de volksvertegenwoordiging stellen dezen hun portefeuilles ter beschikking, tenzij de regering een beroep op de kiezers wil doen door middel van ontbinding van de volksvertegenwoordiging.

Het verkeer tussen ministers en volksvertegenwoordiging moet zoveel mogelijk in de openbaarheid plaatsvinden. Die openbaarheid stelt de burgers in staat het werk van hun vertegenwoordigers te volgen. Bovendien kunnen zo verkeerde praktijken worden afgeremd door de mogelijkheid van voortdurende toetsing aan de door God gestelde normen en verhoudingen.

Artikel 9 Andere overheden

De bestuurlijke indeling van ons land in drie bestuurslagen (rijk, provincie en gemeente), ieder met een eigen rechtstreeks gekozen bestuur, heeft in de geschiedenis haar waarde bewezen.

De roeping van de andere overheden is in overeenstemming met die van de rijksoverheid; besturen van provincies en gemeenten nemen op hun niveau deel aan het ontwikkelingswerk zoals artikel 3 dat aangeeft. Daarom moeten ook zij in hun beleid handelen naar de universele normen die voor de overheid gelden.

Provincies en gemeenten hebben een juridische en maatschappelijke functie die dateert van voor de vestiging van de Nederlandse eenheidsstaat; bevordering van de zelfstandigheid van deze territoriale bestuurslichamen is in overeenstemming met het ontstaan van de Nederlandse staat vanuit plaatselijke en gewestelijke bestuurseenheden. Door deze zelfstandigheid kunnen besturen en inwoners van gemeenten en provincies een maximale bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de natie.

Met het oog daarop moet de rechtstreekse financiële afhankelijkheid van gemeenten, provincies en eventuele andere territoriale bestuurslichamen ten opzichte van de rijksoverheid worden beperkt. Zaken die niet noodzakelijk door de rijksoverheid geregeld moeten worden, dienen in principe te worden overgelaten aan de andere overheden. Toezicht op gemeenten en provincies mag alleen worden uitgeoefend met het oog op mogelijke strijdigheid van hun beleid met het recht of met het algemeen belang.

Artikel 10 Huwelijk en gezin

Het huwelijk tussen man en vrouw is door God ingesteld. De over-

heid heeft om die reden de plicht te zorgen voor wettelijke erkenning en bescherming van huwelijk. Zij behoort daarbij het recht en de vrijheid van een ieder te eerbiedigen om een gezin te vormen en in eigen verantwoordelijkheid kinderen op te voeden. Zij dient zich te onthouden van het doen van aanbevelingen of het treffen van maatregelen die direct of indirect bedoeld zijn om de gezinsgrootte te beïnvloeden.

Voorkomen moet worden dat niet-huwelijkse relaties als gelijkwaardig aan het huwelijk worden behandeld, omdat dit afbreuk doet aan de unieke waarde van het huwelijk. De overheid zal ook hen die een niet-huwelijkse relatie zijn aangegaan, door goede wetgeving moeten stimuleren tot het, voor zover mogelijk, aangaan van een huwelijk en hen in ieder geval houden aan hun wederzijdse zorg- en maatschappelijke verplichtingen.

Het is van groot belang dat ouders, ongeacht de grootte van hun gezin, financieel in staat zijn hun kinderen te verzorgen, op te voeden en een passende opleiding te laten geven. De overheid dient hieraan zowel via het inkomensbeleid als ook via de volkshuisvesting, de sociale wetgeving en de belastingwetgeving gestalte te geven.

Artikel 11 Openbare zeden

Terwille van een goede ontplooiing van staat en maatschappij tot eer van God behoort de overheid alle vormen van losbandigheid, onzedelijkheid en verslaving, die de samenleving demoraliseren en schaden, tegen te gaan.

De overheid moet opkomen voor de eer van Gods naam.

Prostitutie en vrouwenhandel dienen bestreden te worden. Drukwerken, films e.d. waarin openlijke sex, geweld en rassenhaat worden gepropageerd, moeten worden verboden.

De handel in en het gebruik van drugs moeten worden tegengegaan, evenals verslaving aan gokken, alcohol en tabak. Aan verslaafden moeten voldoende opvang- en afkickmogelijkheden geboden worden.

Ten aanzien van al deze zaken wordt tevens een reclameverbod in-

gesteld, en worden met name jongeren beschermd tegen confrontatie ermee.

Artikel 12 Buitenlands beleid

Omdat Christus de Koning van alle overheden op aarde is, moet de regering in haar algemeen buitenlands beleid de universele wet van God als richtsnoer nemen. Zij bevordert daarom naar vermogen een internationale rechtsorde waarin geweld en agressie worden tegengegaan, geestelijke vrijheden worden gerespecteerd, verdragen worden nageleefd en de harmonische ontplooiing en het verantwoord gebruik van arbeidskrachten en grondstoffen van deze aarde wordt nagestreefd.

De regering dient een zelfstandigheidspolitiek (geen neutraliteitspolitiek) te voeren, die noch het sluiten van bondgenootschappen voor een bepaald doel, noch de erkenning van de rechtsmacht van een internationaal gerechtshof uitsluit.

Ten aanzien van de verdeling van de wereld in staten wordt gekozen voor een mozaïekstructuur boven de vorming van een wereldstaat of van enkele zeer grote mogendheden. Deze keuze vloeit voort uit het feit dat in de zeer grote staten vanwege de zonde-macht de overheden gemakkelijker komen tot imperialisme en schending van politieke en burgerlijke vrijheidsrechten. In haar betrekkingen met landen waarin verschillende nationale of culturele gemeenschappen in één staatsverband samenleven, dient de overheid aan te dringen op het respecteren van internationaal erkende rechten van nationale of culturele minderheden.

Bij het sluiten van verdragen moet de overheid streven naar een evenwichtspolitiek, waarbij de rechtsgelijkheid gegarandeerd is, en de gelijkheid in politieke zeggenschap van alle betrokken staten zoveel mogelijk in acht wordt genomen.

Ook als verdragen leiden tot langdurige internationale samenwerking, moet de volkenrechtelijke soevereiniteit behouden blijven. Dit houdt in het handhaven van de Nederlandse zeggenschap over de eigen krijgsmacht en van het beginsel van de diplomatieke ver-

tegenwoordiging van en in Nederland. Daarom heeft samenwerking tussen regeringen de voorkeur boven supranationale samenwerking.

Ook na het wegvallen van de dreiging van de communistische staten is handhaving van de Noordatlantische Verdragsorganisatie (NAVO) en het Nederlandse lidmaatschap daarvan een veiligheidspolitieke noodzaak.

Ter beveiliging tegen agressie en intimidatie en tegen aantasting van de geestelijke vrijheid in het algemeen beschermt de NAVO het eigen verdraggebied en levert zij, indien mogelijk, ook daarbuiten bijdragen aan het garanderen van internationale vrede en veiligheid. Ter verwezenlijking van haar doelstellingen zoekt de NAVO naar mogelijkheden voor samenwerking met andere staten, daarbij inbegrepen het uitnodigen van staten om tot het verdrag toe te treden.

De Europese Unie moet een samenwerkingsverband van staten zijn, gericht op een betere uitvoering van overheidstaken op economisch terrein en de aanpak van grensoverschrijdende vraagstukken, zoals de zorg voor het milieu en de infrastructuur. Een politiek streven naar een federale Europese staat wordt afgewezen.

De regering moet ook binnen de organisatie van de Verenigde Naties haar beleid voeren in overeenstemming met de universele wet van God. Zij moet de principiële en praktische ontwikkeling van deze organisaties nauwlettend volgen en proberen te beïnvloeden overeenkomstig haar roeping in dienst van de Koning der koningen de internationale gerechtigheid te bevorderen.

De sterk toegenomen communicatie en uitwisseling van informatie brengt landen en volken steeds meer rechtstreeks met elkaar in contact. De eis tot naastenliefde verplicht rijke en arme landen samen te streven naar een rechtvaardige en duurzame internationale economische orde. De Nederlandse bijdrage daarin moet passen in de doelstellingen van het algemeen buitenlands beleid, waarin begrepen het waarborgen van mogelijkheden voor de christelijke zending.

Ontwikkelingshulp behoort zoveel mogelijk samen te gaan met voorlichting over de betekenis van de Wet Gods voor de overheid. Waar mogelijk dient deze voorlichting voort te bouwen op het werk van de christelijke kerk ter plaatse.

Artikel 13 Vrede en veiligheid

De regering dient de nationale zelfstandigheid te handhaven. Het doel van onze krijgsmacht is, ook bij het aangaan van militaire bondgenootschappen, in de eerste plaats de bescherming van het grondgebied van de staat. Daarnaast kan de regering in overeenstemming met de uitgangspunten van artikel 12 besluiten eenheden van de krijgsmacht beschikbaar te stellen voor internationale vredesoperaties, bij voorkeur in overleg met de Verenigde Naties. Voorts dient zij door goede voorlichting de eer van het militaire ambt te bevorderen en hoog te houden.

Ook in vreedstijd heeft de krijgsmacht een belangrijke taak. Door een goede uitrusting en discipline tonen de militairen de hoogheid van het ambt van hun regering. Zij kunnen bijstand verlenen bij ernstige wanordelijkheden en nationale noodsituaties. Voor de handhaving van de nationale zelfstandigheid heeft de regering het recht aan haar onderdanen de dienstplicht op te leggen. Zij draagt zorg voor het eigen karakter van de organisatie en het functioneren van de krijgsmacht ten opzichte van de maatschappij. De regering moet de militairen die in haar dienst staan voorhouden, dat zij zich dienen te onderwerpen aan Gods geboden en aan de internationale verdragen inzake de oorlogsvoering, ook in concrete oorlogssituaties.

De regering stelt geestelijke verzorgers in staat in de krijgsmacht hun arbeid te verrichten, onder de voorwaarde dat ambt en zwaarmacht van de overheid worden geëerbiedigd. De regering is niet verantwoordelijk voor de bezoldiging van de geestelijke verzorgers, aangezien deze niet in dienst behoren te staan van de overheid.

Artikel 14 Milieu en Natuur

God heeft de hemel en de aarde met alle leven geschapen tot Zijn

lof. Daarbij heeft Hij de mens aangesteld als beheerder van de schepping. De mens kreeg de opdracht de aarde tot verdere ontwikkeling te brengen tot eer van God en in overeenstemming met Zijn opdracht om de aarde te bewerken en te bewaren.

Dit rentmeesterschap van de mens betekent voor de overheid een streven naar duurzame ontwikkeling waarbij de kwaliteit van natuur en milieu waar nodig wordt verbeterd.

De overheid zet zich nationaal en internationaal in voor normen die een hoge mate van milieubescherming waarborgen. Tevens draagt zij zorg voor handhaving van de milieuwetgeving. De overheid stimuleert bedrijven (industrie, landbouw) spaarzaam om te gaan met grondstoffen, en vervuiling te voorkomen dan wel zoveel mogelijk terug te dringen.

Milieuvriendelijk gedrag van consumenten wordt gestimuleerd door voorlichting en prijsstelling.

Een duurzame ontwikkeling van de gehele aarde brengt voor de rijke landen, waaronder Nederland, de verplichting mee om minder beslag te leggen op grondstoffen en milieu ten gunste van de arme landen.

In de grote verscheidenheid van de natuur toont God niet alleen Zijn grootheid, maar ook zijn goede zorg voor de schepping. Het is de taak van de overheid zich zowel nationaal als mondiaal in te zetten voor het behoud hiervan. Ook de verscheidenheid aan landschappen dient te worden behouden en waar nodig versterkt. Als voor noodzakelijke ontwikkelingen schade aan het milieu ontstaat, zal dit zoveel mogelijk moeten worden goedge maakt door op een aanvullende wijze het natuurlijk milieu te herstellen en op te bouwen.

Artikel 15 Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting

De overheid speelt bij de afweging van belangen op het gebied van de ruimtelijke ordening een sturende rol. Daartoe is een krachtig, hiërarchisch georganiseerd beleidsinstrumentarium nodig.

De noodzaak hiertoe wordt versterkt door de relatief hoge bevolkingsdichtheid en het niveau van de economische activiteiten in Nederland.

Bij de afweging van belangen dient als algemeen principe te gelden dat ruimtelijke kwaliteit bij vormgeving van zowel de bebouwde als de onbebouwde gebieden moet worden nagestreefd. Dit komt tot uitdrukking in een evenwichtige afwisseling van de belangrijkste maatschappelijke functies: wonen, werken, natuurschoon, land- en bosbouw en vervoer, en in het behoud van architectonisch en landschappelijk erfgoed.

Voorts moet bij beslissingen over de ordening van de ruimte rekening gehouden worden met de specifieke mogelijkheden van de afzonderlijke landsdelen, regio's of kernen. Een te grote eenzijdigheid in woon- of werkfuncties of in de sociaal-economische samenstelling van de bevolking moet op alle schaalniveaus worden voorkomen. Afstemmen van wonen en werken wordt vanuit het oogpunt van beheersing van de mobiliteit bevorderd. Het concept van gebundelde deconcentratie is bij de vormgeving van het beleid op nationaal niveau van blijvende betekenis.

Vooraf in een tijd van afnemende bemoeienis van de rijksoverheid met de volkshuisvesting moet de overheid zorg blijven dragen voor betaalbare huisvesting van zwakke groepen.

Artikel 16 Economie en bedrijfsleven

Het economisch beleid moet mede ten dienste staan van de opdracht aan de mens om als een goede rentmeester de aarde op een verantwoorde wijze verder te ontwikkelen. De economische ontwikkeling moet duurzaam zijn, dit is voldoen aan randvoorwaarden die voortvloeien uit het milieubeleid.

Als hoofd van de openbare samenleving houdt de overheid zich met het economisch leven bezig voorzover het gaat om zaken van publieke aard. Zij dient mede ter bevordering van de werkgelegenheid haar bestedingen te beheersen en vooral te richten op investeringen in de sociale en economische infrastructuur. Een politiek die een algemene verhoging van het consumptieniveau als eerste doel heeft wordt afgewezen.

Bij het treffen van maatregelen op sociaal-economisch gebied

neemt de overheid de vrijheid van ambt en beroep als uitgangspunt.

De overheidseigendom blijft zoveel mogelijk beperkt tot datgene wat voor de overheid noodzakelijk is om haar taken naar behoren te kunnen vervullen.

Aan bedrijfsleven en burgers worden niet meer administratieve lasten opgelegd dan noodzakelijk is. Daarbij let de overheid ook op de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van wetgeving. Bij wetgeving verdienen globale maatregelen de voorkeur boven specifieke of regionale.

Met het oog op de goede werking van de prijsvorming bevordert en waarborgt de overheid samen met de Europese Unie waar nodig gezonde concurrentie tussen bedrijven. In de prijzen van goederen worden de milieu-effecten verrekend, zodat de prijzen een weergave zijn van alle kosten.

Om machtsmisbruik te voorkomen kunnen de overheid en de unie regels stellen ter bescherming van de onderlinge concurrentieverhoudingen en van de consumenten.

De publiekrechtelijke bevoegdheden van de bedrijfsorganen kunnen worden opgeheven. Indien een publiekrechtelijke regeling noodzakelijk is, kan de overheid bepaalde regelingen verbindend verklaren.

De overheid erkent de maatschappelijke verantwoordelijkheid van werknemers- en werkgeversorganisaties. Overheersing van of verstengeling met de overheid door deze of andere organisaties, groeperingen of bedrijven dient echter te worden vermeden. De overheid heeft het recht in de loon- en prijsvorming in te grijpen wanneer maatschappelijke organisaties of personen door hun invloed op lonen en prijzen de goede voortgang van het openbare leven dreigen te verstoren.

De overheid erkent het grote economische belang van de landbouw en de bijdrage voor het beheer van natuur en landschap die de landbouw kan geven. Deze erkenning leidt tot het stellen van

heldere, meerjarige kaders, waarbinnen de landbouw kan functioneren.

Artikel 17 Financieel beleid

Hoofddoelstelling van het financieel beleid is een gezonde financiële positie van de Nederlandse Staat.

De overheid voert daarom een monetair beleid dat gericht is op het stabiliseren van de waarde van de geldeenheid. Afwijking van zo'n beleid leidt namelijk tot willekeurige verrijking van de overheid ten nadele van de burgers en tot ongerechtvaardigde herverdeling van bezit tussen burgers onderling, hetgeen in strijd is met Gods gebod om niet te stelen.

De overheid brengt evenwicht tussen overheidsinkomsten en -uitgaven door de begrotingstekorten terug te dringen. Dekking van begrotingstekorten door geldschepping wordt afgewezen, omdat dit de waarde van de geldeenheid aantast. Financiering van deze tekorten door de kapitaalmarkt drijft de rente op, waardoor investeren duurder wordt. Die vorm van financiering mag daarom indien nodig slechts als tijdelijke maatregel worden aanvaard. Een uitzondering kan worden gemaakt voor langlopende leningen die ten doel hebben overheidsinvesteringen te financieren, waarvan de voordelen ook op langere termijn zichtbaar worden zoals in infrastructuur en milieu.

De staatsschuld moet worden teruggedrongen om het beslag van rente op de overheidsuitgaven te verminderen. De overheid streeft naar evenwicht op de betalingsbalans en naar wisselkoersen die een correcte weergave zijn van de economische krachtsverhoudingen.

De Nederlandse Bank behoeft een zelfstandige positie en bevoegdheden om het monetaire beleid zo krachtig en effectief mogelijk te bevorderen.

De overheid heft belastingen om de middelen bijeen te brengen, die zij voor het uitvoeren van haar taak nodig heeft. Zij streeft naar een eenvoudig en doorzichtig belastingstelsel. Bij de vaststelling

van de hoogte van de tarieven voor directe belastingen wordt gelet op billijkheid en evenredigheid. Er wordt rekening gehouden met verschillen in draagkracht.

Belastingheffing mag niet doelbewust gebruikt worden voor herverdeling van inkomen of vermogen, omdat de overheid daarmee misbruik van haar bevoegdheden zou maken.

Artikel 18 Sociale wetgeving

De overheid voert een zodanig beleid dat alle burgers overeenkomstig hun capaciteiten in staat worden gesteld hun beroepsarbeid zo te verrichten dat zij God daarmee kunnen eren en hun naaste dienen, en kunnen voorzien in hun eigen levensonderhoud en dat van hun gezin.

Daarom dient de overheid zorg te dragen voor een goede arbeidswetgeving en voor een goed toezicht op de naleving daarvan. Met het oog daarop wordt voorzien in wettelijke normen ter bescherming van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers. Tevens moet de overheid zoveel mogelijk waarborgen dat het werken op zondag wordt beperkt, vanuit de erkenning dat de zondag als door God gegeven rustdag van publieke betekenis is.

De wet voorziet tevens in minimumnormen voor de beloning van beroepsarbeid.

Door een kinderbijslagregeling wordt de positie van gezinnen met kinderen beschermd.

De sociale en fiscale wetgeving dient de burgers te stimuleren hun eigen verantwoordelijkheid te nemen bij het totstandkomen van een redelijke pensioenvoorziening.

In bedrijven en tussen organisaties van werkgevers en werknemers bestaat de vrijheid afspraken te maken die de minimumnormen te boven gaan. Mede met het oog daarop wordt een goed overlegstelsel van publiek belang geacht.

Waar dergelijke afspraken niet tot stand kunnen komen als gevolg van kennelijk onoverbrugbare belangentegenstellingen, dient te worden voorzien in een goede arbitrageregeling.

De overheid behoudt overigens wel haar eigen verantwoordelijkheid bij het toetsen van dergelijke afspraken aan de gewenste sociaal-economische ontwikkeling.

Door een afgewogen stelsel van arbeidsrecht voorziet de overheid in een zeker evenwicht tussen de partijen die betrokken zijn bij het totstandkomen en naleven van een arbeidsovereenkomst. Voor degenen die niet in het eigen levensonderhoud kunnen voorzien behoort een stelsel van sociale zekerheid te zijn dat sociaal aanvaardbaar en op de langere termijn ook financieel houdbaar is. Dit stelsel dient er op gericht te zijn de burgers zo snel mogelijk weer terug te leiden naar de arbeidsmarkt. Particuliere hulpverlening van kerkelijke of charitatieve instellingen wordt aangemoedigd.

Artikel 19 Zorgverlening

Bij de uitvoering van haar (grond)wettelijke taak in het kader van de volksgezondheid gaat de overheid ervan uit dat burgers ook zelf verantwoordelijkheid moeten dragen voor hun eigen gezondheid. Zij geeft daarom veel aandacht aan het voorkómen van ziekten, en bevordert tevens de zorgverlening binnen de samenlevingsverbanden waarin burgers leven en werken.

Het stelsel van gezondheidszorg moet zodanig zijn ingericht dat noodzakelijke voorzieningen voor alle burgers ook in financieel opzicht toegankelijk zijn. Daarbij is met name de positie van mensen met de laagste inkomens en van chronische patiënten een belangrijk aandachtspunt. Wel kunnen middelen worden gehanteerd waardoor de eigen verantwoordelijkheid van de burger wordt bevorderd en ook financieel tot uitdrukking wordt gebracht.

De overheid draagt in het bijzonder zorg voor mensen met een lichamelijke en/of verstandelijke handicap, en bevordert dat zij zoveel mogelijk een op hun mogelijkheden toegesneden plaats in de samenleving kunnen innemen.

Aan ouderen moet een volwaardige, zoveel mogelijk zelfstandige maar ook geïntegreerde plaats in de samenleving geboden worden. De overheid bevordert daartoe een zoveel mogelijk op maat gesneden huisvesting en zorgverlening, waarbij de keuzevrijheid van de oudere centraal dient te staan.

In de gezondheidszorg en de medische technologie dient de bescherming van het menselijk leven als gave van God, van het prille begin tot het door God bepaalde levenseinde, als uitgangspunt te worden gehanteerd. Ontwikkelingen die hiermee geen rekening houden, moeten door de overheid met kracht bestreden worden in wetgeving en handhaving. Ook andere hiervoor beschikbare middelen in de zorgverlening moeten worden gestimuleerd. Door het bevorderen van een goede hulpverlening aan moeder en kind kan abortus provocatus worden tegengegaan. De vraag naar euthanasie moet worden tegengegaan door een goede pijnbestrijding en stervensbegeleiding.

Voor zowel cliënten als personeel in de gezondheidszorg moet gelden dat rekening wordt gehouden met hun levensovertuiging. Cliënten moeten zowel in de sfeer van verzekeringen als in de zorgvoorzieningen voldoende mogelijkheden houden tot het in praktijk brengen en beleven hiervan. Personeelsleden mogen niet gedwongen worden tot het verrichten van handelingen die tegen hun geweten ingaan.

Het recht van patiënten om geïnformeerd te worden en zelf mee te beslissen over hun behandeling wordt gewaarborgd.

Artikel 20 Welzijn en cultuur

Iedere burger heeft van God een eigen taak ontvangen. Daarom is hij in de eerste plaats zelf verantwoordelijk voor het treffen van voorzieningen met betrekking tot zijn welzijn, ontspanning, vorming en ontwikkeling die bij die taak nodig zijn. Het behoort ook tot zijn verantwoordelijkheid dergelijke voorzieningen te helpen treffen ten behoeve van mede-burgers die hiertoe zonder hulp niet in staat zijn. De overheid stimuleert burgers daarbij, schept mogelijkheden en houdt zo nodig voorzieningen in stand.

In het subsidie- en voorzieningenbeleid wordt met name aandacht besteed aan de zwakkeren in de samenleving. De wijze van subsidiëring is zodanig dat het particulier initiatief erdoor wordt bevorderd. Aan het verlenen van subsidie worden voorschriften verbonden die een doelmatige besteding van de overheids gelden waarborgen.

Subsidies kunnen worden verleend aan instellingen waarvan de werkzaamheid voldoende betekenis heeft voor de openbare samenleving en die in doelstelling en activiteiten niet godslasterlijk of kwetsend van aard zijn. Activiteiten die gericht zijn op levensbeschouwelijke vorming worden niet gesubsidieerd. In subsidievoorzaken mag geen inbreuk worden gemaakt op de vrijheid van godsdienst of daaruit voortvloeiende grondwettelijke vrijheden.

De overheid bevordert het ontdekken, ontplooiën en bereikbaar maken van de in ons land aanwezige culturele rijkdommen. Zij stimuleert de burgers tot deelname aan kunst en cultuur. Het bewaren van ons cultureel erfgoed door de zorg voor musea en monumenten is van groot belang.

De overheid moet waarborgen dat de Nederlandse taal overal binnen de rijksgrenzen in het officiële verkeer kan worden gebruikt. Zij moet de kennis en bekendheid van de Nederlandse taal en cultuur ook buiten onze grenzen bevorderen.

Artikel 21 Onderwijs

Opvoeding en onderwijs zijn in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van de ouders.

Gezien het maatschappelijk en economisch belang van het onderwijs heeft de overheid de taak er op toe te zien dat er een samenhangend stelsel van onderwijsvoorzieningen is, waarin deugdelijk onderwijs wordt gegeven en de verantwoordelijkheid van de ouders wordt gerespecteerd. Dit onderwijs moet de kennis, het inzicht en de vaardigheid verschaffen, die nodig zijn voor de vervulling van de taken die God aan burger en overheid geeft.

Het onderwijs aan leerplichtige kinderen wordt door de overheid kostendekkend bekostigd.

De bekostiging van het onderwijs aan niet-leerplichtige kinderen en studenten is zodanig dat dit onderwijs voor iedereen die daar de capaciteiten toe bezit goed toegankelijk is.

Het onderwijs bestaat grondwettelijk uit bijzonder onderwijs en openbaar onderwijs. Beide worden door de overheid bekostigd naar gelijke maatstaf.

Met betrekking tot het bijzonder onderwijs handhaaft en respecteert de overheid de vrijheid van onderwijs, die tot uitdrukking komt in de vrijheid van stichting, de vrijheid van richting en de vrijheid van inrichting. De overheid is dan ook terughoudend met het stellen van bekostigingsvoorwaarden en deugdelijkheidseisen.

De overheid heeft de grondwettelijke taak te zorgen voor volgend openbaar onderwijs. Hierbij gaat het om de algemene toegankelijkheid en de algemene benoembaarheid in dit onderwijs; daarnaast om het geven van onderwijs met respect voor ieders geloofs- en levensovertuiging en in eerbiediging van de Bijbel. De overheid ziet er op toe dat het aantal scholen voor openbaar onderwijs voldoende groot is om te kunnen garanderen dat iedereen op redelijke afstand onderwijs kan volgen.

De overheid moet in het hoger onderwijs voorzieningen scheppen die nodig zijn voor de opleiding van (wetenschappelijk) geschoolde beroepskrachten en de beoefening van wetenschappen. Theologische faculteiten die in de praktijk een kerkelijke functie bezitten, worden niet bekostigd. Dit is een taak voor de kerken.

Artikel 22 Minderheden

De overheid zal in haar beleid moeten uitgaan van de blijvende aanwezigheid van minderheidsgroepen, en streven naar een goede integratie in de Nederlandse samenleving. Voor hen zullen in beginsel dezelfde rechten en plichten gelden als voor Nederlanders. Kiesrecht op nationaal niveau, direct of indirect, zal afhankelijk moeten zijn van het bezit van de Nederlandse nationaliteit. Een goede voorlichting kan vooroordelen en discriminatie tegen gaan. De overheid zal erop toe moeten zien dat de minderheidsgroepen volwaardige kansen krijgen voor huisvesting, arbeidsmarkt en onderwijs. Voor achterstanden die samenhangen met de positie van de minderheidsgroep zullen waar nodig extra voorzieningen worden getroffen. Een voorbeeld daarvan zijn de middelen die voor kinderen en volwassenen noodzakelijk zijn om hen snel en voldoende kennis van de Nederlandse taal te geven. Het bewaren en bevorderen van de eigen cultuur is een taak voor

de minderheidsgroepen zelf. De overheid onthoudt zich ook van actieve steun aan godsdienstige zaken.

De eis van herbergzaamheid (Hebr. 13 vs 2) verplicht tot een ruimhartige opvang van erkende vluchtelingen. Nederland is van oudsher een land waarin minderheidsgroepen hun eigen identiteit binnen onze rechtsorde kunnen beleven. De grote aantallen buitenlanders die na de Tweede Wereldoorlog in Nederland zijn toegelaten, en die wat betreft taal, etnische herkomst, godsdienst en cultuur verschillen, zullen eveneens deze mogelijkheid moeten hebben.

Nederland kan niet onbeperkt vreemdelingen toelaten, en het beleid moet ook worden afgestemd op dat in de landen om ons heen. Bij toelating moet voorrang worden verleend aan asielzoekers die om politieke, godsdienstige of etnische vervolgingen hun land hebben verlaten. Economische motieven vormen geen reden tot toelating. Toelating op grond van gezinshereniging is toelaatbaar, maar oneigenlijk gebruik moet worden tegengegaan. Ten aanzien van illegalen is een actief opsporingsbeleid geboden.

Artikel 23 Uitzicht

Deze richtlijnen voor de nationaal gereformeerde politiek hebben één centrale bedoeling, namelijk aanduiden wat het betekent dat overheden en burgers staan in een wereld die van, door en tot God is. Ook overheden behoren te belijden dat Christus Koning is. Niet omdat het hun taak zou zijn het evangelie te verkondigen, maar omdat een goede uitoefening van hun ambt dat vraagt. Overheidsbeleid kan daardoor nuchter en bezielend zijn.

Nuchter, omdat de macht van de zonde en vloek niet door mensen, ook niet door overheden, definitief kan worden gebroken. God zelf heeft door Christus nieuw uitzicht gegeven en Hij zelf leidt de geschiedenis - door het oordeel heen - naar een nieuwe wereld waarop gerechtigheid woont. Overmoedig radicalisme van overheden is ongepast en ook gevaarlijk.

Tegelijkertijd ook bezielend, omdat in geloof zeker is dat God Zijn wereld niet in de steek laat. Door Jezus Christus is er uitzicht over de grenzen van de tegenwoordige wereld heen. En door Zijn

Woord wijst God in onze wereld richting, ook voor het overheidsbeleid. Gerechtigheid verhoogt een volk, maar zonde is een schandvlek der naties (Spreuken 14 vs 34).

Overheden zouden burgers in die nuchterheid en bezieling vóór moeten gaan. Om sterk te zijn tegenover krachten van zelfzucht en ontbinding. Om met verantwoordelijkheidsbesef te blijven bouwen aan een wereld waarin God overheden en burgers hun plaats en taak geeft.

Landelijk bureau GPV
Berkenweg 46
Postbus 439
3800 AK Amersfoort
Telefoon : 033 46 13 546
Fax : 033 46 10 132
E-mail : bureau@gpv.nl